Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congres of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PONDELJEK, 4. MARCA (MARCH 4), 1935. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 44

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Unije avtomobilskih delavcev glasujejo o generalni stavki

O vprašanju oklica stavke bo glasovalo članstvo 176 krajevnih unij Ameriške delavske federacije v 17 državah. Dillon, načelnik organizatoričnega sveta, pravi, da bo stavka razglašena edino v slučaju, če se za njo izreče ADF. Pri volitvah v avtnih tovarnah so predstavniki federacije dobili samo štiri odstotke oddanih glasov

Detroit, Mich., 2. marca. — Eksekutivni svet organizacije United Automobile Workers je na svoji včerajšnji seji odredil glasovanje o vprašanju stavke med člani 176 krajevnih unij avtomobilskih delavcev, ki so včlanjene v Ameriški delavski federaciji.

Glasovanje bo trajalo tri ali štiri tedne, ker so te unije razstresene v sedemnajstih državah. F. J. Dillon, načelnik organizatoričnega sveta, je izjavil, da bodo o vprašanju volili samo dobrostoječi člani in za oklic stavke je potrebna tričetrtinska večina oddanih glasov članov vsake krajevne unije. Glasovanje bo tajno.

Dillon je poudaril, da ima samo Ameriška delavska federacija pravico oklicati stavko, čeprav se večina članstva izreče za njo pri glasovanju. Akcija je bila podvzeta z namenom, da William Green, predsednik federacije, dobi orožje, ki mu bo omogočilo pogajanja z Zvezo avtnih delavcev. On namerava pozvati reprezentante tovarnarjev na konferenco, na kateri se bo razpravljalo o mezdnem vprašanju, delovnih urah in drugih pogojih, ne oziraje se na stališče federalnega avtnega odbora, ki ga je ustanovil predsednik Roosevelt, da vodi kolektivna pogajanja.

Dillonove instrukcije naglašajo, da je pogajanje preko predsednika Ameriške delavske federacije glavno vprašanje. Dokler se tega ne doseže, se mora vse druge probleme poriniti na stran, "ker delavci lahko izvojujejo svoje zahteve le s kolektivnim pogajanjem".

Dosedanji izid glasovanja, ki ga je odredil federalni avtni odbor v 22 avtnih tovarnah, kaže, da so kandidati Ameriške delavske federacije prejeli samo štiri odstotke od 86,666 oddanih glasov. Kompanijske unije so dobile 11 odstotkov glasov, 75 odstotkov avtnih delavcev pa ni navedlo svojega pripadništva.

Ameriška delavska federacija pravi, da je instruirala svoje člane, naj ne glasujejo ali pa naj ne označijo svojega pripadništva. Večina je storila slednje. Po poročilu federalnega avtnega odbora se je glasovanja udeležilo 85 odstotkov avtnih delavcev.

Kritične homatije na Kubi

Havana, 2. marca. — Vse kaže, da je režim prezidenta Mendieta na robu padca zaradi politične generalne stavke. Danes se je raznesla vest, da bo Fulgencio Batista, vrhovni poveljnik kubanske armade, v skrajnem momentu resigniral kot poveljnik armade in kot civilist prevzel predsedništvo Kube. Batista ne mara tega storiti kot vojak, ker ne mara vojaške diktature. Važen pojav je to, da so se revolucionarne organizacije ABC pridružile skupinam, ki vodijo generalni štrajk.

Federalna kontrola transportacije

Washington, D. C. — Joseph B. Eastman, federalni koordinator železnic, je te dni predložil kongresu detajliran načrt, ki predvideva vladno kontrolo nad vsemi oblikami transportacije.

NEMČIJA PROSLAVLJA VRNITEV POSAARJA

Berlin, 2. marca. — Vojaške godbe na čelu parad, prepevanje patriotičnih pesmi in drugi znaki velikega navdušenja se kažejo v Berlinu in drugih nemških mestih sedaj, ko je Posaarje spet postalo del Nemčije. Liga narodov je danes formalno izročila oblast nad bogato industrijsko pokrajino Nemčiji.

Na tisoče ljudi je bilo vso noč pokonci in proslavljalo vrnitev Posaarja v hotelih, kavarnah in na ulicah. Pričakuje se, da bo pol milijona Nemcev odpotovalo v Posaarje, kjer se bodo proslave nadaljevale več dni.

Dr. Paul Joseph Goebbels, minister propagande, je naznanil, da bo vlada razdelila četrt milijona dolarjev med bedne Posaarčane. Večje število ministrov se je udeležilo ceremonij v zvezi s transferiranjem Posaarja pod vlado Nemčije.

Kancelar Hitler je sinoči izdal proklamacijo, v kateri je naznanil amnestijo za vse jetnike v Posaarju, ki so bili obsojeni na manj ko eno leto zapora.

Zmaga gradbenih delavcev

Bremerton, Wash. — Vsi gradbeni kontraktorji v okraju Kitsan so te dni podpisali pogodbe s predstavniki stavbnih unij. Poleg drugih ugodnosti, ki so jih unije izvojevale, je tudi določba o skrajšanju delovnika na sedem ur.

Relifna komisija dala nov načrt

Načrt določa dodatnih deset milijonov

Chicago, 2. marca. — Illinoiska relifna komisija je včeraj naznanila večje spremembe v zvezi s podpiranjem brezposelnih, ki bodo povečale njene izdatke za $10,560,000.

Člani komisije so na svoji seji odobrili načrt, da se okrog 10,000 mladih brezposelnih delavcev, ki stanujejo v relifnih zavodih v Chicago, uposli pri relifnih projektih. To bo stalo komisijo $1,560,000 več nego sedaj potroši za oskrbo brezposelnih v teh zavodih.

Drugi njen korak, ki ga bo podvzela, predviduje dodatne stroške $9,000,000 za plačevanje stanarine za tisoče družin, ki so odvisne od relifa v Chicagu in drugih krajih države.

Lansko leto je komisija potrošila vsoto $106,841,229 za oskrbo brezposelnih, v zadnjem mesecu pa $14,318,479. To je bila največja vsota, ki jo je komisija potrošila v enem mesecu.

Komisija je adoptirala novo politiko glede podpiranja bednih po govoru, ki ga je imel pred člani komisije Harry L. Hopkins, načelnik federalne relifne administracije. Sodi se, da je Hopkins s svojim govorom, v katerem je zahteval odobritev Rooseveltovega relifnega programa, vplival na komisijo, da se je izrekla za revizijo relifne politike.

Domače vesti

Milwauški bolniki

Milwaukee. — Mary Veranič je v bolnišnici, kjer je bila operirana na slepiču. — V bolnišnici je bila tudi Vera Scharner.— Nadalje so v zdravniški oskrbi sledeče rojakinje: Josephine Avguštin, Mary Soršak, Louise Bratanič, Agnes Verbnik, Margaret Šeruga, Josephine Kramer, Johana Tamše, Annie Matitz, Mary Sorčič, Anna Suša, Agnes Remic, Mary Zehel in Angeline Gole.

Nov grob na zapadu

Butte, Mont. — Tu je umrla Kristina Jakše, stara 32 let in doma iz Uršnih sel pri Toplicah na Dolenjskem. Tu zapušča moža in tri majhne otroke.

Novi grobovi v starem kraju

Cleveland. — Fr. Zobec je prejel žalostno vest, da je v Preleseju pri Št. Rupertu na Dolenjskem umrla njegova mati Marija Zobec v starosti 80 let. V Ameriki zapušča sina in dva brata. — Frank Race je prejel žalostno vest, da mu je v Rodiku na Primorskem umrla stara mati Marija Šuman.

JEKLARSKE UNIJE ODKLONILE GREENOVO PONUDBO

Gary, Ind. — (FP) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je ponudil jeklarskim unijam, ki so bile izključene iz organizacije Amalgamated Iron, Steel & Tin Workers, federalni čarter, ki pa so ga odklonile. Ta zadeva je prišla na dan na konferenci četrtega jeklarskega distrikta, ki se je vršila v tem mestu.

Člani izključenih unij so naznanili, da bodo nadaljevali s poskusi, da požive unijo in povečajo njeno moč. To hočejo doseči kljub opoziciji M. Tigha, predsednika mednarodne unije, ki noče podvzeti odločnega koraka proti jeklarskim magnatom in izključuje aktivne krajevne unije. Pred nekaj tedni je izključil 13 krajevnih unij jeklarskih delavcev, ki so poslale delegate na izredno konferenco v Pittsburgh. "Amalgamated spada jeklarskim delavcem, ne uradnikom mednarodne unije," je bil odgovor Greenu, v katerem so odklonili njegov kompromis.

Kontrola nad Amalgamated Iron, Steel & Tin Workers unijo bo najbolj pereče vprašanje na kovenciji te organizacije, ki se otvori 23. aprila v Cantonu, O.

Tri milijone Kitajcev umira lakote

Šanghaj, 2. marca. — Velika suša, ki je požgala skoro ves pridelek po centralni Kitajski minulo poletje, ima zdaj za posledico strašno lakoto v provinci Anhvei. Prizadetih je tri milijone oseb kmetskega prebivalstva, ki danes umirajo kakor muhe. Živeža ni skoro nikjer, tudi v ostalih delih nesrečne Kitajske ga ni dosti, pomoči pa ni od nikoder.

Kemal četrtič izvoljen za predsednika Turčije

Ankara, Turčija, 2. marca.— Mustafa Kemal je bil včeraj že četrtič izvoljen za predsednika turške republike. Izvolila ga je soglasno narodna skupščina (turški parlament), po kateri je bil prvič izvoljen leta 1923. V tej skupščini so danes prvič v zgodovini Turčije tudi ženske, in sicer 17 poslank poleg 382 poslancev.

ODKRITJE ŠPIONAŽNEGA KROŽKA V ČEHOSLOVAKIJI

Praga, Čehoslovakija 2. marca. — Čehoslovaška vlada je včeraj aretirala deset visokih uradnikov, ko je preiskava v zvezi z aretacijo treh nemških državljanov rezultirala v odkritju špionažnega krožka. Trije od aretirane desetorice so imeli važne pozicije v vojnem ministrstvu.

Avtoritete še niso objavile imen aretiranih uradnikov, ki so obdolženi zaeno s tremi Nemci vohunstva v prilog Avstriji in Ogrski.

Aretacija Fritza Kamma, voditelja nemških nacijskih študentov, je vodila do odkritja vohunskega krožka. Takoj po aretaciji je vlada odredila preiskavo aktivnosti organizacije nemških dijakov, kateri je prej Kamm načeloval kot predsednik. Ta preiskava je rezultirala v aretaciji Adolfa Borstendoerferja in Milosa Meixnerja, dveh drugih nacijskih študentov.

Dasi oblasti nočejo razpravljati o aretacijah in je vrhovno sodišče prepovedalo objavo vesti glede aretacije, se je vseeno izvedelo, da je bil Boerstendoerfer poročevalec Hitlerjevega uradnega glasila "Voelkischer Beobacher". Meixner je sin bivšega nemškega ministra obrambe in je znan po svojih nacijskih aktivnostih od l. 1926.

Berlin, 2. marca. — Nacijski uradniki so odredili preiskavo odnošajev med "neko zunanjo državo" in enim od trojice Nemcev, ki so bili aretirani v Pragi na obotožbo vohunstva. Nemška policija je naznanila, da bo skušala ugotoviti možne stike med Borstendoerfom in tujo vlado.

S KONVENCIJE PROGRESIVNIH RUDARJEV

Gillespie, Ill. — (FP) — Šesturnik, pet dni dela v tednu in minimalna plača $1 na uro so glavne zahteve progresivne rudarske unije, ki jih je na zadnji konvenciji sprejela v svojo platformo. Sedanja pogodba med unijo in operatorji poteče 1. aprila. Konvencija je tudi instruirala komitej, ki vodi pogajanja z operatorji, da mora veljavnost nove pogodbe poteči 1. septembra, ne na pomlad, ker se v jeseni povečajo naročila za premog.

Dalje unija zahteva plačo in pol za nadurno delo in dvojno plačo za delo ob sobotah, nedeljah in praznikih. Predlog, da se 1. maj proglasi za praznik, je bil poražen.

Konvencija je tudi podprla Lundeenov načrt socialnega zavarovanja in ostro obsodila Rooseveltov relifni načrt, ki določa $50 mesečne plače pri vladnih projektih. O tem stališču progresivne rudarske unije so bili informirani predsednik Roosevelt, Lewis in Dieterich, zvezna senatorja iz Illinoisa.

Ženska volilna pravica zmaguje v Franciji

Pariz, 2. marca. — Francoska nižja zbornica je sinoči sprejela s 453 proti 124 glasovom zakon volilne pravice za žene pri vseh volitvah. Predlog gre zdaj pred odsek, kjer ga čakajo razni popravki, nakar bo zbornica ponovno glasovala o njem. Končna akcija pride v senatu, ki je zavrgel že mnogo predlogov ženske volilne pravice.

Znati je treba—

Columbus, O. — V državi Ohiu sta vsaj dve ženski, ki sta za nakupni davek. Administracija je namreč nastavila dve agitatorici ob plači $200 na mesec vsaki in stroške. Njuna naloga je, da med gospodinjami pobijata opozicijo proti nakupnemu davku.

ITALIJA POSLALA 40,000 VOJAKOV V AFRIKO

Vojaški častniki, ki so vodili obmejno bitko, odlikovani

KONCENTRACIJA ABESINSKIH ČET

Rim, 2. marca. — Včeraj je odplul nadaljnji italijanski parnik Arabia iz Messine v Siciliji proti Afriki in na njem se je nahajalo 25 vojaških častnikov in 750 mož. Nekaj ur prej so iz Neapola odrinili parniki Ampinous, Belvedere in Campidoglio, naloženi z municijo in drugim vojnim materialom. Italija ima sedaj 40,000 mož veliko armado v Afriki in se je dobro pripravila na morebitni krvavi konflikt z Abesinijo.

Nobenega dvoma ni, da se je Italija odločila za ekspanzijo svojih kolonij na račun Abesinije. Fašistična vlada je sicer naznanila, da ne bo nadaljevala z mobilizacijo regularnega vojaštva, toda pričakuje, da bo rekruitirala dovolj prostovoljcev — tistih, ki so brez dela — za vojno v Afriki.

Uradno glasilo vlade je včeraj naznanilo, da je bilo dvanajst častnikov, ki so se udeležili in vodili obmejno bitko z abesinskimi četami v Ualualu 5. decembra, odlikovanih s srebrnimi kolajnami. To je bila bitka, ki je izzvala sedanjo kritično situacijo in možnost vojne med Italijo in Abesinijo.

Rim, 2. marca. — Sem je dospela vest o koncentraciji 30,000 abesinskih vojakov v bližini pozorišča nedavnih spopadov med italijanskimi in abesinskimi četami, ki so rezultirali v sedanjih napetih odnošajih med obema državama. Druga poročila javljajo, da Abesinija koncentrira svoje čete tudi ob severni meji, v bližini italijanske kolonije Eritrea.

Italijanski tisk je na ukaz vlade objavil dolge uvodnike o bitki v Aduaju, ki se je vršila pred 39 leti in v kateri so abesinske čete ubile šest tisoč italijanskih vojakov. List "Il Messagero" piše, "da je Italijo v tem momentu zajel nov val strasti. Adua ne pomeni poraza in nesreče v naši zgodovini; bila je le slavni in krvavi mejnik civilizacijskega poslanstva Italije. V trinajstem letu fašizma se je Italija maščevala."

Stavka oblačilnih delavcev

Dallas, Tex. — Pri Donavan Mfg. je izbruhnila stavka oblačilnih delavcev, ki jo vodi International Ladies Garment Workers unija. Delavci so šli v boj, da izvojujejo priznanje unije. Uradniki mednarodne unije so izjavili, da bodo skušali organizirati vse delavce v tukajšnjih oblačilnih tovarnah.

Stavka pri Donavan Mfg. Co. je stoodstotna in piketiranje tovarne se nadaljuje kljub armadi policije, ki je bila mobilizirana proti stavkarjem. Večje število stavkarjev je bilo že aretiranih na obtožbo nespodobneba obnašanja. Druge delavske unije v tem mestu podpirajo stavko oblačilnih delavcev.

Grožnja s šerifom ni ostrašila učiteljev

Grove Hill, Ala. — Alabamski governer se je moral podati učiteljem v okraju Clark, ki so odklonili poučevati, dokler jim država ne izplača vsaj del zaostale plače. In čeprav jim je governer zagrozil z žandarjem, je moral kapitulirati, ker so "štrajkarje" podprli tudi šolski odbori.

Revolucionarni izbruh na Grškem

Vstaši zasegli otok Kreto; krvavi boji v Macedoniji

Atene, 3. marca. — Včeraj je izbruhnila revolucija na Grškem, ki narašča. Otok Kreta je v rokah revolucionarjev in revolta se je danes razširila po Traciji in Macedoniji.

Vstaši so zasegli osem bojnih ladij in štiri podmornice in vlada zasleduje uporne pomorščake z letali. Nocoj poročajo, da so bombe iz letal pokvarile tri rebelne bojne ladje. Letalci mečejo bombe tudi na mesta na Kreti.

Po uradnih poročilih je revolto financiral Venizelos, bivši premier, druge vesti se pa glase, da so vstajo začeli monarhisti. Gŕška vlada je razglasila obsedno stanje po vsej državi.

Upri se je tudi del armade, toda po prvih poročilih je vlada zadušila vojaški upor, kljub temu se ne more dosti zanesti na vojaštvo. Edina oborožena sila, s katero vlada operira, je zračna flota okrog 70 letal.

Delavski list žigosa Roosevelta

St. Paul, Minn. — "Minnesota Union Advocate", uradno glasilo sveta strokovnih unij v St. Paulu, si je v svoji zadnji številki privoščilo Roosevelta. Očita mu, da se je izkazal zelo nehvaležnega napram organiziranemu delavstvu.

"Roosevelt se prav nič ne razlikuje od Woodrowa Wilsona, ki je tudi obljuboval delavstvu novo svobodo," piše list, "potem pa je imenoval za justičnega tajnika A. M. Palmerja, ki je v kratki dobi svoje službe odredil več navalov v urade delavskih organizacij ko kateri drugi justični tajnik v zgodovini Amerike."

Hitler popustil v gonji proti židom

Bojkot nemških produktov bil uspešen

Berlin, 2. marca. — Intezivni ekonomski pritisk je očitno prisilil Hitlerja in druge voditelje nacijev na vsaj začasno opustitev antižidovskih demonstracij. To so pokazale izjave govornikov na zborovanju političnih voditeljev in članov nacijske stranke, na katerem so razpravljali o ekonomskih problemih tretjega cesarstva. "Zakaj naj bi slikali žide kot krvosese in izkoriščevalce," so poudarjali govorniki.

"Marsikdo bi rad izvedel, zakaj vlada ne odreja nadaljnjih akcij proti židom. Odgovor na to je, da jih ne more zaradi zunanjih političnih ozirov, zaradi bojkota nemških produktov in drugih neprilik. Iz tega razloga se ravnajte po novih navodilih."

Za tem in sličnimi razvoji se opaža velik vpliv dr. Hjalmara Schachta, ministra ekonomije, ki se trudi, da izvleče Nemčijo iz resnega ekonomskega položaja. On je prisiljen izogibati se vseh nevarnosti, ki ogražajo ekonomsko stabilnost Nemčije, čeprav to pomeni raztrganje antisemitske klavzule, s katero je Hitler, ko se je pokazal na političnem pozorišču, pridobil več pristašev kakor z vsemi drugimi v njegovi platformi.

Schachtov prestiž je danes velik v Nemčiji, dasi je imenoval žida za načelnika borze in naznanil, da bo več drugih židov ostalo na važnih pozicijah. Berlinsko trgovsko zvezo, v kateri je veliko število židov, je tudi zagotovil, da je vlada ne bo več nadlegovala.

SOCIALISTI PODPRLI LUNDEENOV NAČRT

Sugestirajo pa amendiranje točke glede uprave fonda

NAČRT VLADE ZANIČ

Washington. — (FP) — Velikemu številu delavskih organizacij, ki podpirajo Lundeenov načrt socialnega zavarovanja (House Bill 2827), se je zdaj formalno pridružila tudi socialistična stranka, ki je te dni poslala deputacijo pred delavski odsek nižje zbornice, ki vodi zaslišanja o tem predlogu.

Pred odsek so že prej prišli razni socialisti, ki so zagovarjali načrt; stranko kot tako so zdaj zastopali pa profesor Brodus Mitchell s John Hopkinsove univerze, dr. S. M. Neidstadt in Frank N. Trager, voditelji državne organizacije v Marylandu.

"Socialistična stranka je trdno uverjena, da je od vseh predloženih načrtov ta najboljši," se glasi socialistična izjava, ki nadalje omenja, da se stranka pridružuje številnim delavskim organizacijam v gibanju za sprejetje tega predloga.

Navaja tri razloge za podpiranje tega načrta. Prvi je, ker določa "enoten sistem obligatnega zavarovanja za vso deželo", kar je veliko bolje kot pa zavarovanje po državah; 2) "ker določa podporo, ne na življenjskem pasu, nego na ameriškem življenjskem standardu vsem delavcem, tudi sedanjim brezposelnim in za vso dobo neprostovoljnega brezdelja;" 3) ker načrt priznava, da je nemogoče priti do socialne zaščite na podlagi aktuarskega zavarovanja, pač pa določa financiranje istega skozi edino pošteno metodo, ki je obdavčenje dohodkov in dedščine v ta namen, ali obdavčenje na podlagi plačilne zmožnosti, in pa "ker bi bila uprava v rokah tistih, ki so najbolj prizadeti po negotovostih moderne ekonomske družbe"

Glede uprave zavarovalnega sistema, za katero bi bil izključno odgovoren delavski tajnik ali tajnica, so zastopniki socialistične stranke sugestirali, naj se dotična točka toliko spremeni, da bi bila komisija sestavljena iz veščakov, katere bi nominirale delavske organizacije kot svoje zastopnike. Sedanja določba daje preveč avtokratične moči eni osebi.

O administracijskem načrtu, ki sta ga predložila senator Wagner v zgornji in kongresnik Lewis v nižji zbornici, je profesor Mitchell rekel, da je "stranka proti temu totalno nezadostnemu predlogu . . . ker je le prevara, ne pa socialna zaščita." Zastopniki socialistične stranke so poudarjali, da administracijski načrt ne nudi nobene zaščite sedanjim brezposelnim in zelo pičlo in negotovo tudi tistim, ki bi prišli pod zavarovalni sistem. Njegova slaba stran je tudi to, da je vse zavarovanje prepuščeno posameznim državam, najslabše pa to, ker bi morali za zavarovanje plačati le delavci.

Kaj bo kongres storil z obema načrtoma, je uganka. Lundeenov načrt, ki je bil prvotno sestavljen po komunistih in tudi populiziran po njih organizacijah, so kongresni voditelji skušali ubiti z administracijskim. Slednjega so namreč izročili apropriacijskemu namesto delavskemu odseku, kateremu je spadal. Slednji je pričel z zaslišanjem pa o Lundeenovem predlogu. In tako se zna zgoditi, da prideta pred kongres oba načrta.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Drobiž

Jeklarski in ladjedelniški baron Eugene G. Grace, predsednik Bethlehem Steel Co., je pred senatnim preiskovalnim odsekom odprto priznal, da je v treh letih med svetovno vojno prejel poleg redne letne plače $12,000 še $3,669,000 bonusa od svoje družbe. V povojnih letih je prejel $8,613,000 bonusa poleg redne plače, torej skupaj 14 milijonov dolarjev v zadnjih osemnajstih letih.

Pred istim odsekom je Grace izjavil, da odločno nasprotuje izplačitvi bonusa bivšim vojakom in odločno nasprotuje, da bi vlada ob bodoči vojni prevzela industrije ter uničila privatni dobiček.

To se razume! Menda ni na svetu človeka, ki bi prejel v 18 letih štirinajst milijonov dolarjev "nagrade" poleg redne plače $12,000 na leto, kateri bi odobraval podržavljenje svoje industrije!

To je jasno. Ni pa jasno, zakaj je istega mnenja milijone finančno propadlih siromakov, ki niso nikdar v svojem življenju prejeli kakšnega bonusa in ki so propadli baš zato, ker je peščica "krepkih individijev" pograbila vse ameriško bogastvo, kar je povzročilo krizo. To ni in ne more biti jasno. To je največji problem današnje dobe! — — —

* * *

Država Tennessee na meji slavnega ameriškega juga je pred desetimi leti sprejela znani "opičji zakon", s katerim je pod zaporno in denarno kaznijo prepovedala poučevanje v javnih šolah o razvoju človeka. Pred nekaj tedni je skupina mladih poslancev v tenesiški zbornici poskusila odpraviti ta zakon, češ, da je sramota, toda večina je rekla, da ni sramota in zakon je ostal v veljavi.

Prav je tako. Znanost o razvoju človeka ni s tem prav nič izgubila; baš narobe — pridobila je. O razvoju človeka ni več resnega spora; doba resnih debat glede tega je že za nami. Kajpada, ljudje, ki žive od primitivnih bajk, se še pričkajo in bodo se pričkali še stoletja, a nič zato. Mister Voliva v Zion Cityju je tudi prepovedal v svojih šolah nauk, da se zemlja vrti okoli svoje osi in okoli solnca; on še vedno uči, da je zemlja ploskev. Ampak zemlja se kljub temu vrti . . . In življenje se razvija kljub "opičjemu zakonu" v Tenneseeju!

* * *

Burbonska cunja omenja redko poštno znamko iz Britske Guiane, ki je menda edina ohranjena. Stara je 78 let in lastnina neke bogatinke v New Yorku. Ta znamka je zavarovana za $50,000, torej mora biti vredna vsaj toliko. Cunja je v skrbeh, kaj se bi zgodilo s to dragocenostjo z ostalimi raritetami vred, če bi radikalci odpravili profitni sistem. Končno zaključi, da bi potem radikalci sami med seboj prodajali in kupovali take dragocenosti po še višjih cenah kakor so danes.

To dokazuje, kako otročje naivni so burbonski cunjači. Kadar bo v resnici odpravljen profitni sistem, avtomatično odpadejo tudi *cene* in vsaka *denarna vrednost* za posameznika, torej bo vsako prodajanje in kupovanje, javno ali tajno, *nemogoče*. Ostane samo še *socialna vrednost*.

Redke znamke, slike, knjige in druge redkosti, ki imajo pomen za znanost, zgodovino in kulturo — ne več za osebne špekulacije! — bodo shranjene v muzejih in bodo na razpolago vsem, ki si jih hočejo ogledati in dobiti iz njih kakšno znanstveno, socialno korist. To bo vsa njihova vrednost, ki je bistvena. Druge prave vrednosti nima nobena stvar; vsaka druga vrednost je le *namišljena* v interesu sebičnosti in zasebnega okoriščenja.

* * *

Hitler je dal odsekati glave trem ženskam v enem tednu in naš veliki ameriški filozof Art Brisbane je zdaj v velikih skrbeh. Njegova skrb ni, kako se počutijo oni, katere so ženske zapustile v življenju; njegova velika skrb je, kako se te ženske *počutijo* na "onem svetu," ko nimajo več glav na svojem vratu. Kako je z njih glavami v nebesih? Ali jih nosijo v rokah, v torbi ali jih vozijo v vozičku za seboj?

Vidite, bratje, to je važno vprašanje! Vprašanje ni, če bo divjak Hitler še nadalje sekal glave drugim — in vsa druga vprašanja so nič. Važno vprašanje je, kako se "počuti" človek na "onem svetu", ki je izgubil glavo, noge, roke, oči ali pamet na tem svetu! . . . S tem "težkim vprašanjem" se navadno bavijo velika deca, katerih ne skrbi, kaj bodo jedli jutri in kje bodo spali.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Razne zanimive vesti

Bridgeport, O. — Prireditev kluba št. 11 JSZ dne 16. feb. je bila moralno uspešna. Udeležba je bila obilna. Zastopana je bila zelo dobro tudi oddaljena naselbina Power Point, tako tudi Neffs, posebno Čehi so bili dobro zastopani, ki so s seboj odnesli na Neffs nagrado za polko. Nagrado za valček sta pa dobila Mary Gričar in Tony Kravanja iz te naselbine.

Društvo št. 640 SNPJ je imelo na svoji prireditvi 23. feb. prilično udeležbo, največ izmed mladine. Dobitek ali nagrado je dobila Mary Straus, sestra sedanje tajnice in bivša tajnica. Prireditvi je škodovalo slabo vreme, kajti dan prej je zapadel debel sneg, nato pa je vso noč deževalo in proti jutru je pomrznilo, tako da je bila vožnja zelo nevarna in hoja tudi. Nekaj sličnega—neugodno vreme—kaj rado doleti to društvo in pa soc. klub na njunih prireditvah. Toda to nas ne sme plašiti od bodočega dela.

Dne 14. feb. je v bolnišnici v Martins Ferryju preminila Alice Gorenc, soproga Louisa Gorenca ml. Stara je bila šele 20 let ter zapušča poleg moža tudi sina in hčerko, ki sta v starosti od treh tednov do 18 mesecev. Soprog je član društva št. 640 SNPJ. Moje iskreno sožalje!

Na klubovi seji dne 17. feb. je bilo sklenjeno, da klub priredi majniško proslavo z igrami dne 27. aprila. Ker pa je bila dvorana že prej oddana, zato je moral klubov odbor stvar preložiti na 11. maja. Članstvo naj vzame to obvestilo na znanje. Po klubovi seji se je vršilo zborovanje okrajne soc. stranke, na katerem je tudi spregovoril par besed waleški pridigar rev. Huff iz Martins Ferryja. Povedal je par dobrih, zakaj se pridružuje načelom, za katere se bori soc. stranka. Dejal je, da želodec je prvi, potem šele vera; če si lačen, ti vera ne bo prišla na misel. Sodrugi so povedali, da jim omenjeni precej pomaga pri njihovem delu.

Kot se razvidi iz poročil, bo po konferenci klubov in društev Prosvetne matice na Imperialu, Pa., dne 24. marca govoril s. Joško Oven. Zato apeliram na članstvo našega kluba, da se gotovo udeleži klubove seje v nedeljo dopoldne 17. marca. Na tej seji se bomo morda dogovorili in pogodili, da bi šli na Imperial poslušat sodruga Ovna. Kajti on je govornik prve vrste; kdor ga je slišal enkrat, ga rad sliši večkrat. Po klubovi seji bo zborovala okrajna organizacija, na kateri bomo nominirali kandidate za bodoče občinske volitve.

Tukajšnja zadružna postojanka je obhajala svojo drugo obletnico 9. feb. ob veliki udeležbi občinstva v Češki dvorani. Ker je pri tej zadrugi tudi precej Slovencev, se naznanja, da bo zadruga v prvih dneh marca otvorila veliko kampanjo za pridobivanje novih članov. V ta namen bo poslala tri članice—eno slovenske, eno češke in eno poljske narodnosti—ki bodo šle od hiše do hiše in pojasnile pomen zadružnega gibanja. S seboj bodo imele posebne cirkularje, v katerih so opisane koristi, ki jih nudi zadruga svojim članom.

Zadružno gibanje je delavsko gibanje, zato se mu pridružite. Ne podpirajte verižnih trgovin, katerih ves dobiček se izteka v Wall street.

Prošlo nedeljo 24. feb. sem čakal pri radioprejemniku, da bi slišal pevski zbor "Savo" iz Chicaga in s. Gardna. Toda druge, močnejše postaje so program udušile, tako da nisem mogel nič slišati, zakar mi je jako žal. Kajti znano je, da je "Sava" dober zbor in bi ga bilo veselje slišati. Slišimo slovenski program iz Clevelanda vsako nedeljo, ki pa ni posebno zanimiv; po večini je le oglašanje. Metropola bi lahko dala lep program v radio, ki bi bil res nekaj vreden. Imajo dobre godbe, pevske zbore in druge kulturne ustanove. Navadno nastopajo le solisti in dueti. Mi, ki poslušamo njihov program, bi radi videli (in slišali), da bi dali na program cele zbore in boljše programe, kot jih nudijo druge narodnosti, tako da jih bo res veselje poslušati.

V tedniku Prosveti z dne 20. feb. sem čital na zadnji strani angleške sekcije poročilo o razmerah v premogovnikih države Arkansas. Pisec piše, kakšne razmere vladajo sedaj in da sta tega kriva UMW in Lewis. To ni res. Pa naj predrugačijo ime unije in bodo videli, če ime kaj pomaga z istimi delavci. Pomaga pa skupna akcija, če deluje za odpravo takih razmer. Ime tako ali tako, dokler ni razsodne akcije, ne bo zadovoljivega rezultata.

Joseph Snoy, 13.

S stavke na antracitu

Nanticoke, Pa. — Po treh tednih stavke okoliških rudarjev, sem se namenil, da poročam čitateljem Prosvete o njenem poteku.

Stavka se je pričela dne 4. feb. in je še v teku. Prvi teden je bila stavka mirna, drugi teden pa se je začelo bombardiranje, in sicer tako bombardiranje, da so leteli v zrak hišni porči in šipe iz oken. Začelo se je streljanje med rudarji. Ena skupina je hotela na delo, druga pa je hotela ostati na stavki. Rudarji, ki pripadajo k stari uniji UMWA, so hoteli delati, rudarji nove unije, United Anthracite Miners of Pennsylvania, ki je oklicala stavko, pa so šli v piketne vrste in so prvim zabranili pot v rov.

V tem boju je bil dne 14. feb. ustreljen rudar Frank Petroski na piketni straži. Druga žrtev je padla naslednji dan, ko je bil v neki gostilni v prepiru med pristaši nove in stare unije ustreljen Valentine Bryskiewicz.

Pogreb prve žrtve se je vršil 18. feb. Lahko rečem, da še ni bilo tako velikega pogreba za nobenim rudarjem na polju trdega premoga. Lahko zapišem, da je bilo okrog 15 tisoč rudarjev in njihovih žen v mrtvaškem sprevodu. Okrog 10 tisoč nas je korakalo od Larksvilla pa do Plymoutha in bilo je okrog 500 avtov ter 9 velikih avtobusov. Na Plymouthu se je množica precej razšla, radi dolgih cerkvenih ceremonij, tako da nas je prišlo na pokopališče v West Nanticoke precej manj. Nekateri so se ustrašili dolge poti, kajti bilo je precej mrzlo in zraven je nastal snežni vihar. Skupna razdalja od Larksvilla pa do West Nanticoka je okrog 11 milj. In vso to daljavo smo korakali. Prvi pred nami so korakali unijski voditelji za dvema ameriškima zastavama. Pogreb s korakanjem in ceremonijami vred je trajal od 9. dopoldne pa do 3. popoldne.

Poleg omenjenih dveh žrtev, ki sta padli v boju med pristaši obeh unij, sta bila ranjena dva rudarja, Anthony Lek, ki je stal v piketni liniji poleg padlega Franka Petroskija, in sin padlega Valentina Bryskiewicza. Oba ranjena rudarja sta morala iskati pomoči v bolnišnicah.

Vrhu vsega tega pa se je Glen Alden Coal Co. zaletela na sodnijo ter proti novi uniji izposlovala sodnijsko prepoved ali injunkcijo, prav tako pa tudi proti nekaterim posameznim rudarjem, med katerimi sem tudi jaz. Prepoved zabranjuje vmešavanje v delo družbe, da ne sme nova unija braniti nikomur, ki hoče na delo ter da njeni člani in posamezni rudarji ne smejo prestopiti njenega ozemlja. Dalje se ne smejo zbirati ne posamezno ne v skupinah pri njenih majnah. V tej zadevi sem prejel kar dve sodnijski listini, eno 13. feb. in drugo 18. feb., na dan velikega pogreba pokojnega Franka Petroskija.

Družbe so pripravljene poslužiti se vseh najgrših načinov, da strejo delavske vrste in njihove zahteve. V tem slučaju je družba izposlovala sodnijsko prepoved. To ji je bilo lahko dobiti, kajti znano je, da je večina sodišč na strani denarne sile.

Michael Ferlin, 447.

O tem in onem

Detroit, Mich. — Med nami se nahaja dobroznani delavski boritelj in organizator ter gl. odbornik SNPJ John Terčelj. Ne vem kakšne vtise bo Terčelj odnesel iz Detroita. Kar se nas tiče, nam je John dobrodošel, je med nami priljubljen in radi bi videli, da bi med nami ostal dalj časa. Povedal nam je že veliko zanimivega iz lastnih izkušenj o premogarskih unijskih bojih, katerih se je udeleževal in v njih veliko prestal on in njegova družina, zakar mu gre vse priznanje.

John Terčelj se mudi v Detroitu na agitaciji za delavski list Proletarec. Sem ga je poslala eksekutiva JSZ. Ker mu so znane razmere in ker zna ceniti važnost in potrebo Proletarca, se je napotil na agitacijo za Proletarca, ki je list, katerega bi moral pazno in redno čitati vsak zaveden delavec. Zato tudi upam, da bo detroitska naselbina pokazala, da se zaveda svoje delavske dolžnosti napram Proletarcu s tem, da se vsak, ki le zmore, nanj naroči. S tem bomo dali lep vzgled ostalim naselbinam ter pokazali Trčlju, da je v nas za dobro stvar še vedno dovolj energije.

Prav tako nam je seveda potreben dnevnik Prosveto, ki je last članstva SNPJ in je resnično delavski dnevnik v vseh ozirih.

Delo v avtni industriji je spet začelo šepati. Delavce pošiljajo na neprostovoljne počitnice. Še se niso dodobra privadili delu, so jih že odslovili za nedoločen čas. Videti je, da se nad to industrijo zbirajo oblaki in vsak čas zna počiti. Večini delavcev je že odpovedala potrpežljivost, kar lahko privede do velikih bojev in stavke. Nečloveško priganjaštvo, vohunstvo, dolge ure — velika brezposelnost, mizerija in pomanjkanje. Vse to bo prisililo delavce, da se bodo vzdignili in odločno zahtevali boljše delavske razmere in boljše pogoje. Saj tako ne more več dolgo vztrajati nihče. Vsaka stvar gre naprej do gotove točke, potem pa, ko je vreča polna, se razleti.

Detroitska naselbina ne zaostaja za drugimi na kulturnem polju. Za nedeljo 3. marca je bila na programu socialna drama "Rdeče rože", ki jo je naštudiralo dramsko osobje klubov 114 in 115 JSZ, pa tudi pododsek naše mladine sodeluje. O tej drami je bilo že mnogo napisanega. Predstavlja dva svetova, boj med delom in kapitalom. Njena vsebina je tako obdelana, da je resnična posebnost na naših odrih. V njej se pokaže huda borba med delavci na eni strani in delodajalci in njihovimi vohuni na drugi. Kdo podleže? V tem srditem boju končno zmaga odločnost in vztrajnost zavednih delavcev, organiziranih v močni uniji.

Tudi naša mladina se giblje. Mladinski ali sub-branch omenjenih klubov ima sedaj tudi svoj dramski odsek, ki je na delu, da v bližnji bodočnosti uprizori igro "Hair of Ape". To se bo zgodilo to pomlad. Naša mladina gre za nami in se udejstvuje tudi v kulturnem delovanju. Več o tem pozneje.

Anton Jurca.

Ruska delavka kupuje kruh v moskovski pekarni.

Brezposelnostno zavarovanje

Cleveland, O.—Priloženo pošiljam v priobčitev resolucijo, ki jo je sprejela Jugoslovanska sekcija za brezposelnostno zavarovanje na prošli svoji seji.

Društva in organizacije v državi Ohio so prošena, da resolucijo kopirajo na svoj uradni papir. Kjer v resoluciji stoji "Jugoslav Section of Ohio Association of Unemployment Insurance, zapišite ime vaše organizacije. Resolucijo lahko tudi po svoje predelate. Glavno je, da ostane jedro in sledeči stavek: "House Bill No. 88, introduced by Mr. Duffy."

Resolucije se pošljejo na vaše okrajne, državne senatorje, reprezentante in na governerja. Organizacije v okraju Cuyahoga naj pošljejo resolucije na sledeča imena: State House of Senate, Columbus, O.; Mr. R. Davis, Mr. Keith Lawrence, Mr. Bernard J. McCluskey, Mr. Bart T. McIntyre, Mr. James Metzenbaum in Mr. W. J. Zoul.

State House of Representatives, Columbus, Ohio: Mr. William M. Boyd, Mr. Patrick Butler, Mr. Frank J. Carroll, Mr. H. H. Cully, Mr. John T. DeRighter, Mr John A. Dombek, Joseph R. Duffy, Mr. Tom L. Gallagher, Mr. Wm. Hudlett, Mr. Lody Hummel, Mr. Sydney A. Hesse, Mr. Marzel Levan, Mr. Joseph J. Ogrin, Mr. Nicholas Schiesler, Mrs. Alma Smith, Mr. Frank R. Uible, Mr. S. J. Zablotny, Mr. Stephen A. Zona. Martin L. Davey, House of Governor, Columbus, Ohio.

Resolucija:

WHEREAS: Various proposed bills now introduced both in the House and Senate known as Unemployment Insurance or Security bills;, and,

WHEREAS: The Jugoslav Section of Ohio Association for Unemployment Insurance, after careful study of all proposed bills, so far introduced, believes that under existing conditions, House Bill No. 88, introduced by Mr. Duffy, is the most practical bill presented to the people of Ohio and should therefore be supported by all conscientious legislators; and,

WHEREAS: We find that this bill, known as House Bill No. 88, will not eliminate all unemployment situations, nevertheless we feel that this bill will be more adequate to alleviate hardship than any other bill so far proposed for state enactment; Therefore be it

RESOLVED: That this Jugoslav Section of Ohio Association for Unemployment Insurance, composed of fraternal and labor organizations in all walks of life, endorses this bill, and urges all legislators to do their utmost in supporting and voting for this bill.

Joseph Zorko, Secretary;
Joseph Skuk, Chairman
Yugoslav Section of Ohio A. for U. Insurance.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Janez in Podpeči, Cleveland, F. M., Salem, O., in drugi iz Clevelanda, ki bi radi zanesli metropolski "kulturni fajt" v Prosveto. — Prvič Prosveta ne sme objaviti polemičnih dopisov brez popolnega imena in priimka dopisnika ter številke društva, če je član (članica) SNPJ. To določajo pravila SNPJ. Drugič se Prosveta ne zanima za ta boj, vsaj ne v taki obliki, v kakršni plamti v Clevelandu. Prosveta se ne zanima za osebnosti Toneta Grdine, nekega kaplana Jagra, ki nam je docela neznan in drugih križarjev te vrste, ki mahajo s papeško zastavo v znamenju businessa. Na primer mi se niti malo ne zanimamo za to, če kaplan Jager razvaža punce v avtu, ki so mu ga kupile faranke. Če faranke ljubijo kaplana in kaplan ljubi punce, je to po našem mnenju popolnoma naturna in privatna zadeva prizadetih. Ali je to kaj novega? Ali je to kaj strašnega? — Pustite te malenkosti in osebnosti in — če vam je res za kulturni boj — pišite stvarno. Prosveta se omejuje le na stvarni boj. Kritizirajte legio vseh teh nesmiselnih konfliktov: sistem izkoriščanja, ki je odgovoren, da nekateri ljudje izkoriščajo druge z mrtvaškimi krstami, drugi pa spet izkoriščajo ignoranco drugih. Pomagajte pobijati in pobiti ignoranco in praznoverje med našimi ljudmi! Čim prej izgineta ignoranca in praznoverje tem prej izginejo tudi izkoriščevalci, ki žive ob tem dvojem!

Elektrika—vir energije

Največja težava je v prenosu toka

Italijanski zdravnik Galvani je l. 1789. opazoval, da nastaja v dveh različnih kovinah, ki jih veže žabji krak, električni tok. Ta pojav je preiskoval in ugotovil, da ga je pripisati solni tekočini med obema kovinama. To odkritje je dalo osnovo za razvoj raznih električnih elementov, ki sami lahko proizvajajo tok ali pa se z njim prej napolnijo.

Takšni elementi pa niso mogli trajno zadostiti potrebi po toku. Iskali so novih poti. Velik pomen je dobilo v tem pogledu odkritje kodanjskega profesorja Oersteda l. 1820., ki je ugotovil, da električni tok, ki se pretaka skozi žico v bližini magnetne igle, to iglo odklanja iz njene normalne severno-južne smeri. Odkritje je s tem neko zvezo nad elektriko in magnetizmom. In v resnici je Arago še isto leto dokazal, da postane železna palica magnetna, če jo obdaja tuljava, skozi katero teče elektrika. To magnetizem so imenovali elektro-magnetizem. V mehkem železu izgine takoj, čim izključimo električni tok, a v jeklu ga še zmerom nekaj ostane, tako da je mogoče na ta način izdelati trajne magnete.

V naslednjem času so ugotovili, da ima električni prevodnik, skozi katerega se v močnem magnetnem polju pretaka tok, stremljenje gibati se v določeno smer. Po drugi strani so ugotovili, da nastane v prevodniku tok, če ga premikamo v magnetnem polju. S tem so odkrili tudi pot za proizvajanje toka neodvisno od vsakršnih elementov. Cel prevrat je nastal, ko je Werner von Siemens 1867. odkril, da nastane v vsakem elektromagnetu neka magnetizma tudi če se je tok že nehal pretakati. Dejal si je, da bo stroj s tem ostankom magnetizma proizvajal spočetka šibak tok, ki se pa da izkoristiti za proizvajanje močnejšega magnetizma. Polagoma bo stroj, ki se imenuje tudi generator, proizvajal močnejši tok, dokler ne doseže tako polne sile. Ta premislek je vodil do zgradbe generatorjev, ki dobavljajo galvanskemu podobni ali istosmerni tok. Poskusi pa so pokazali, da ne dobavljajo samo istosmerni tok, temveč tudi takšnega, ki se pretaka izmenoma v razne smeri in so ga zato imenovali izmenični tok. Ta ima različne važne prednosti. Električni tok določene napetosti je sposoben opravljati neko delo. Dobava električnega toka tovarnam in gospodinjstvom je tedaj enakovredna dobavi delovne sile.

Za prenos električnega toka uporabljamo žice iz bakra ali aluminija, ki morajo biti tem debelejše, čim močnejši je tok, ki naj ga prenašajo. Žal pa kažejo vsi ti kovinski prevodniki neki upor, ki je škodljiv, ker povzroča izgubo električne zmogljivosti. Zato se trudijo izdelati vode tako, da bi imeli čim manjši upor. Istočasno zvišujejo obratne napetosti kolikor se da, da bi toki ne postali preveliki. Po sili prihajamo tako do prevodnih naprav, ki delujejo z visokimi napetostmi. Te so potrebne zato, ker se električne centrale ne dado graditi povsod tam, kjer je električna energija potrebna.

Pri gradnji teh central odločuje v prvi vrsti pogonska sila za dinamo, ki je na razpolago. Prvotno so uporabljali v ta namen tlak segretega vodne pare, počasi pa se je uveljavljala tudi vodna sila. Ta ima pred drugimi prednost, da ne povzroča stroškov za transport premoga itd. Absolutni proizvajalni stroški so pri teh napravah torej zelo majhni. Pač pa so stroški za naprave same odločno večji, ker je treba za dosego kolikor toliko konstantnega pritoka vode graditi drage jezove, umetna jezera in odtoke.

Prenos električne energije se v mestih vrši s podzemeljskimi kabli. Ti kabli so draga stvar, ker jih je treba izdelovati izredno skrbno, da so izgube toka po njih čim manjše. Na daljših progah uporabljajo zato rajši proste vode in poedinih bakrenih in aluminijastih vrvi, ki jih nosijo visoki drogi. Posamezne žice imajo zelo visoko napetost, da ne postanejo toki brez potrebe premočni. Imenujejo jih zato vodi visoke napetosti. Napetost znaša v teh primerih običajno več nego 35,000 voltov, včasi pa tudi preko 100,000 voltov. Doslej so prenašali samo izmenični tok, ker dobi ta z vključitvijo transformatorjev lahko poljubno napetost. Vodi na velikih progah, daljnovodi, pa imajo svoje posebnosti, ki povzročajo izgube izmeničnega toka. Te izgube za istomerni tok so skušali že opetovano uporabljati za to vrsto toka za prenos na daljavo. Napori pa so bili doslej zaman, ker je silno težko graditi primerne dinamo, ki bi dajali zadostno napetost. Ker se istosmerni toki niti s transformatorji niti kako drugače ne dajo neposredno transformirati na višjo napetost in ker pa drugi strani razen v izjemnih primerih pri zmogljivih generatorjih ni mogoče preiti 6000 voltov napetosti, si pomagajo v najnovejših napravah za prenos elektrike tako, da proizvajajo najprvo izmenični tok 6000 voltov, ki ga transformirajo še višje na zaželjeno napetost, ki jo s posebnimi pripravami spreminjajo v istosmerni tok. Ta tok gre potem preko vodov visoke napetosti do potrošnika. Tu se spremeni spet v izmenični tok, ki se spet transformira na potrebno napetost.

Ta način prenosa ima poseben namen, če gre za sklopitev več električnih omrežij. Dočim je to pri istosmernem toku zelo lahko, ker je treba paziti samo na to, da se obe napetosti točno skladata, je treba pri izmeničnem toku gledati še na to, da smerne menjave niso samo istovrstne, temveč tudi istočasne. Baš ti pogoji pa pomenijo često nepremagljivo oviro, če gre za to, da bi se sklopila razvejana in medsebojno zelo oddaljena omrežja. Sklopitev omrežij pa je danes ideal, kajti če ena centrala v sklopljenem omrežju ne dela, njeno omrežje vendarle ne ostane brez toka, saj ga dobiva iz drugega omrežja. — Ert v Življenju in svetu.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

NOV UMOR — ROPARSKI ALI UMOR MAŠČEVANJA?

V Stročji vasi pri Ljutomeru je bil ubit posestnik Jakob Vrhovnik, njegova žena pa hudo pobita

V nedeljo 10. feb. se je spet pogodil velik zločin. Vsa Prlekija govori le o zločinu, katerega žrtvi sta postala 56-letni posestnik Jakob Vrhovnik in njegova 54-letna žena Neža v Strožji vasi blizu Ljutomera.

Njuna domačija stoji precej na samoti, bila sta brez otrok in poslov. Sama sta živela v hiši. V nedeljo popoldne ju je prišla obiskat soseda, pa je našla med hišo in hlevom v snegu mrtvega Vrhovnika z vso razbito glavo. Zločin se je moral izvršiti že zjutraj, ker je bilo truplo pokrito s snegom. Soseda je sklicala ljudi. Takoj so videli, da je bil Vrhovnik ubit. Dobil je tako hud udarec na glavo, da se mu lobanja vdrla in da je bil gotovo v hipu mrtev. Stopili so v hišo ter opazili, da je v hiši precej nereda. Domnevali so, da je bil v hiši tat in da gre torej za roparski umor. Toda kje je gospodinja? Šli so jo iskat. Našli so jo v listnjaku z močnimi poškodbami na glavi, a še živo. Vendar se ni zavedela ves dan in tudi naslednji dan ne. Ko se je potem zavedela, ni znala pojasniti ničesar in se ničesar ne zaveda.

Prvi hip so bili vsi prepričani, da gre za roparsko dejanje. Ko pa so našli v listnjaku tudi Nežo, so začeli dvomiti, češ, tujec bi pes ne pustil mirno k hiši. Toda opazili so, da je bila hiša izropana, šele naslednji dan so ponovni temeljiti preiskavi orožniki našli v hiši mnogo denarja, najbrže vsega, kar sta s zakonca imela. Manjka le revolver, ki ga je imel pokojni Vrhovnik s seboj, ko je šel zvečer, ko bo pomoč potrebna, z avtomobilom pa ne bo mogel priti v Ljubljano v tem velikem snegu in neizhojenih cestah? Z muko, z odkidanjem snega in pripreg par metrov se je avtomobilu spraviti do Raketa. Tu so se in-

formirali, koliko bi stal poseben vlak v Ljubljano. 7000 Din, so odgovorili. Svojci bolnikovi so pristali na to in kmalu je bila na postaji lokomotiva z enim službenim vagonom. Spravili so bolnika v voz ter je šel z njim tudi zdravnik in en sorodnik. Spotoma mu je zdravnik dal injekcijo in je bolniku precej odleglo. V ljubljanski bolnišnici so ga takoj operirali in je Martinčič, po domače Klobučar že zunaj nevarnosti. — O tem primeru se je širilo več čudnih govoric. Tudi nekateri listi so pisali, da je Martinčič na vožnji že popolnoma okreval, češ, da ga je vožnja tako prerukala, da so se mu črева uravnala. Seveda je bil to le dovtip ob nepravem času.

PRED VOLITVAMI

Doslej vsemogočna Jugoslovanska nacionalna stranka sploh ne bo mogla postaviti državne kandidatne liste? — Opozicija se še pogaja za skupni nastop. — Vse čaka izjave vladnega predsednika

Komaj je bila skupščina razpuščena in razpisane nove volitve v skupščino, že se je začelo živahno volivno gibanje, kakršnega že mnogo let nismo poznali, od nastopa diktature. Volitve, ki so se vršile leta 1931, so šle brez javnih debat: edina stranka, od vlade ustanovljena Jugoslovanska nacionalna stranka je postavila svoje kandidate in na mnogih krajih le po enega, tako da so se volivci sami priglasili na volišču, pa je bilo dobro. V Ljubljani si je n. pr. tedaj zasigural dr. Kramer, da je kandidiral on sam. Ena sama lista, en sam kandidat. Državni uradniki in mnogi drugi, na katera so pritisnila podjetja, so morali iti volit. Priglasili so se na volišču, tamkaj je povedal svoje ime in že so ga zapisali: je za vladno stranko in za dr. Kramerja. Izbire sploh ni bilo. In dr. Kramer je bil izvoljen prav za prav tisti hip, ko je sprejel kandidaturo. Javno se sploh ni dalo poudariti nasilnosti volitev: o volitvah so pisali le listi, ki so agitirali za, drugi listi so molčali. Prepovedan je bil vsak drugačen članek.

Zdaj je drugače. Jugoslovanska nacionalna stranka, ki je tedaj v takih razmerah seveda kričala, kako je zmagala v vsej državi in kako je to stranka vse Jugoslavije, stranka, ki je po vseh svojih listih kričala, da je večna ustanova, brez katere je politično življenje države nemogoče, ki je grozila, da se nikdar več ne povrnejo časi svobodnih volitev, svobodnih niti toliko, da bi smel vsakdo kandidirati — ta stranka je z nastopom Jevtićeve vlade prav za prav čez noč propadla, usahnila. Zdaj ko je razpuščena še skupščina, je ta stranka na tleh popolnoma.

Ker je povabil vladni predsednik Jevtić k sodelovanju vse dosedanje meščanske opozicijske stranke, je seveda misel na nastop Jugoslovanske nacionalne stranke pri volitvah v velikem obsegu nemogoč. Kajti državni uradniki, ki so morali glasovati za to stranko, niso zdaj več navezani na to. Gledajo pač in čakajo, kako bo ukrenil vladni predsednik. In s tem hipom je ta stranka na tleh. Uzunović, predsednik te stranke in do nedavna predsednik vlade, se je umaknil v ozadje tudi iz stranke. Jugoslovanska nacionalna stranka je imela te dni konferenco v Beogradu, ki je trajala več dni. Kaj so sklenili, to taje, znano pa je, da je na njej bivši minister in poslanec te stranke s Hrvaškega izjavil, da stranka ne more postaviti kandidatne liste na Hrvaškem, kakor hitro je dovoljeno radićevcem nastopati pri volitvah s svojimi kandidati. Zaradi tega je torej državna kandidatna lista te do nedavna vsemogočne stranke nemogoča! Vodstvo stranke je najbrže sklenilo, da prepušča svojim članom, naj se sami odločijo, na katero listo se bodo dali kandidirati.

S tem je vodstvo priznalo, da je brez moči in da stranke prav za prav ni več. Zgodilo se je, kar smo prerokovali in kar je stara resnica: stvar, ki se z nasiljem vzdržuje, propade čez noč, ko mora nasilje popustiti.

Kaj pa meščanske opozicijske stranke? Niso se še dogovorile za skupen nastop. Brez skupnega nastopa vsaj nekaterih teh strank, pa je kandidatura nemogoča, saj mora imeti vsaka državna kandidatna lista toliko in toliko podpisov iz dveh tretjin banovin! Radićevci sami ne morejo nastopiti, radikali tudi ne, muslimani tudi ne, klerikalci tudi ne. Nekatere od teh skupin se bodo morale združiti med sabo ali pa se zvezati z listo vladnega predsednika.

Kaj misli in namerava vladni predsednik Jevtić, kako misli sestaviti svojo listo, to za zdaj še ni znano. Vsi politiki so v Beogradu, posvetovanja gredo sem in tja — in v nekaj dneh bo izdal vladni predsednik Jevtić svoj volivni proglas. Tega čaka jugoslovanska javnost z radovednostjo.

Gotovo pa je že zdaj, da bodo imeli volivci vsaj malo izbire, vsaj dvoje list, če ne še več, in po več kandidatov. S tem bodo te volitve že nekoliko bolj podobne volitvam. Radičevski voditelj dr. Maček pa zahteva baje še več volivnih svobodščin: vsaj tajno glasovanje. Po sedanjem zakonu so namreč volitve javne, to se pravi, vsak volivec pove na volišču na glas, ali je za to ali ono listo. S tem so volivci vsekakor podvrženi kontroli in morebitnemu kesnejšemu maščevanju. Posebno za državne uradnike je ta predpis utesnjujoč.

Počakajmo torej! Do aprila se bodo skupine že poglihale med sabo. Že zdaj pa je javno življenje manj dolgočasno kakor doslej: posamezni listi se zmerjajo med sabo in Jugoslovanska nacionalna stranka doživlja hude napade, kar je najglasnejše znamenje, da ne uživa ta stranka več tiste nedotakljivosti kakor doslej. Vsekakor dobro znamenje!

Odvetniki marseillskih atentatorjev oz. zaveznikov atentatorja so naslovili na preiskovalnega sodnika tri prošnje: prvič zahtevajo, da morajo dobiti na vpogled filmski posnetek atentata, ki vsebuje gotovo važne podatke in dokaze, a ga doslej odvetniki še niso smeli videti. Znano je, da je bil filmski posnetek atentata prepovedan od francoskih oblasti. Drugič zahtevajo, da se preišče natanko še naslednja podrobnost: v avtomobilskem sedežu poleg prostora, kjer je sedel Barthou, so našli v avtomobilski steni kroglo, ki je bila močno deformirana. Dokazano je torej, da je ta krogla nekoga zadela ter se nato zarila v steno. Preiskati je treba, kdo je izprožil to kroglo in ali je taka, da je gotovo bila izstreljena od atentatorja. Tretjič zahtevajo odvetniki, da postopa sodišče z vsemi tremi aretiranimi hrvaškimi emigranti kot s političnimi osumljenci. Oni niso pravi atentatorji, ampak so obtoženi le sodelovanja in namere, atentat sam pa je političnega značaja. Ali bo sodišče ugodilo tem zahtevam, še ni znano.

Umrl je 7. februarja popoldne v Ljubljanskem Leonišču upokojeni profesor dr. Valentin Rožič, senator. Po rodu je bil iz Viševka nad Moravčami ter je postal znan zlasti zaradi svojega delovanja na Koroškem. Do pred štirimi leti je bil profesor zgodovine in zemljepisja na ljubljanski Srednji tehnični šoli in vsa leta pristaš klerikalne stranke. V jeseni 1931 pa je uskočil iz tega tabora ter stopil na kandidatno listo nacionalne stranke za skupščino in propadel. Bil pa je takoj nato imenovan za senatorja. Bolehal je že dalj časa, pred nekaj dnevi je šel v bolnišnico, kjer so zdravniki takoj spoznali, da je za operacijo prepozno. Star je bil 56 let. Znani so njegovi članki o Koroški, o kateri je napisal več brošur in člankov.

Klobuk dol pred takimi junaki!

Mož, ki se ni strašil okužbe s sifilido. — Herojski Američan. — Češki zdravnik, ki je dal življenje za proučevanje jetike

Iz Osla poročajo, da je profesor Klaus Hansen na lastnem telesu preizkusil tako imenovano "težko vodo", da dožene, kako učinkuje na človeški organizem, dobro ali slabo. Profesor je popil 10 gramov težke vode; posledic ni čutil nikakih. Junaštvo je pa ravno v tej negotovosti; zakaj profesor Hansen je prvi, ki je na lastnem telesu preizkusil nedavno odkrito skrivnostno tvarino, imenovano težko vodo — ko še živa duša ni vedela, ali je za človeški organizem strup ali blagoslov.

Na področju eksperimentalnega prirodoslovja ga pač ni preiskovalnega načina, ki bi terjal več vztrajnosti, večje premagovanje samega sebe, več junaštva in idealnega stremljenja kakor znanstveni poskus na lastnem telesu. Zgodovina takšnih poskusov obdelava eno izmed najbolj napetih dejanj v veliki drami človeštva o znanstvenem raziskovanju. Ni je dežele, ni je dobe, ki ne bi poznala takšnih poskusov, ki ne bi imela junakov na tem polju.

Med najstrašnejše nalezljive bolezni spada sifilida. V dobi ko si učenjaki še niso bili na čistem, ali je ta bolezen v tako imenomanem sekundarnem stadiju nalezljiva, se nekateri zdravniki niso strašili in so se iz lastnega nagiba okužili z njo. Ko je leta 1861 nemški zdravnik dr. Lindemann napravil tak poskus, je napravil tolikšno senzacijo, da je pariška medicinska akademija izvolila posebno komisijo, da bo opazovala potek bolezni. Dr. Lindemann si je dva meseca vsakih pet dni vcepljal bacil mehkega čankara na laket, nato pa še bacil sifilide. Zdraviti se tako dolgo ni hotel, dokler se niso pokazali čisto nedvoumni simptoni okužbe in dokler ni — tako se je bralo v poročilu akademije — njegova bolezen začela postajati nevarna.

Snov za moderen junaški ep pa dajeta življenje in smrt ameriškega zdravnika Jesseja W. Lazearja. Po ameriško-španski vojni je nastala leta 1896 v Havani huda epidemija rumene mrzlice. Ameriška vlada je določila posebno komisijo, ki naj bi dognala, kaj prav za prav prenaša rumeno mrzlico. Oblasti so bile namreč trdno odločene, da strašno šibo božjo z vsemi sredstvi zatro.

Med člani te komisije sta bila tudi zdravnika Lazear in Carroll. Dr. Lazear je že več let deloval kot raziskovalec malarije; zato je domneval, da utegne tudi rumeno mrzlico prenašati moskitji pik. Da dokaže ta način okužbe, sta se zdravnika, popolnoma v svesti si strahotnih posledic svojega početja, dala uklati moskitom, ki so utegnili prenesti z bolnikov klice bolezni.

Prvi je to vprav samomorilni poskus napravil na sebi dr. Carroll. Cele štiri tedne je visel med življenjem in smrtjo. Toda njegovemu prijatelju se ga je s požrtvovalno nego posrečilo rešiti.

Ko je dr. Carroll okreval, se je dr. Lazear odločil poskus ponoviti. Med boleznijo je proučeval njen potek in do smrti poročal med posameznimi napadi mrzlice, kako se počuti in kaj opaža na sebi. Njegova žrtev ni bila zaman. Po njegovi smrti so začeli odločno uničevalno vojno zoper nevarne žuželke, očistili so moskitov cele pokrajine, in uničili njih legla: danes sta Kuba in Panama popolnoma rešeni rumene mrzlice, prebivalstvo pa strašne šibe božje.

Prav tako junaško kakor dr. Lazear je tudi češki zdravnik dr. Otokar Horak posvetil svoje življenje znanstvenim raziskovanjem s poskusi na lastnem telesu. Že kot mlad medicinec si je izbral proučevanje tuberkuloze za svoj življenski smoter. Po končani svetovni vojni se je vrnil iz turške vojske v domovino in začel neumorno iskati novih potov za pobijanje tuberkuloze. Ko so njegova preiskovanja terjala nazorno potrdilo neke nove trditve, se ni strašil in si je vbrizgal v telo poseben, v ta namen izdelan bolezenski preparat in opazoval nastopivše posledice. S hudo vročico, nevarno bolan, ves onemogel od vcepljene bolezni, je vendarle meseca maja 1928 podal na zdravniškem kongresu v Pragi obširno poročilo o svojem poskusu in se nato s poslednjimi močmi še udeleževal živahne debate.

Za njegovo bolezen ni bilo več rešitve. Sicer so ga dvakrat operirali, a le zato, da mu olajšajo bolečine. Leta 1928 je dr. Horak v praškem sanatoriju podlegel kot žrtev svoje ljubezni do znanosti in do trpečega človeštva.

Roosevelt omahuje med dvema ognjema

Pristaši urgirajo, naj opusti relifno delo

Washington, D. C., 2. marca. — Rooseveltovi pristaši v senatni zbornici nagovarjajo predsednika, naj opusti program relifnega dela in se izreče samo za podporo brezposelnim v gotovem denarju, nakar lahko z javnim govorom v radiu ali drugače naloži krivdo za poražen program relifnih del na pleča demokratov in republikancev, ki so sprejali McCarranov amendment.

Roosevelt še ni odgovoril, kaj stori. Privatne konference med Rooseveltovimi senatorji in McCarranovim blokom se vrše dnevno glede kompromisa, toda nobena stranka noče bistveno popustiti. Pač — McCarran je precej popustil, ko je svetoval Rooseveltovemu taboru, naj Roosevelt regulira delovne ure relifnih delavcev na ta način, da bodo delali manj in tako mesečna plača ne bo presegala $50, ampak rooseveltovci so odklonili ta kompromis.

Na vse načine ugibljejo, kako bi se izmotali iz trnja, da bi bil "volk sit in koza cela", ali do zdaj še niso nič pogruntali.

Zahtevajo odpoklic sindikalističnega zakona

Springfield, Ill. — Konference za odpoklic sindikalističnega zakona se je udeležilo 88 zastopnikov, ki so izvolili odbor desetih z nalogo, da gre pred zbornico in zahteva črtanje tega zakona iz zakonika. Konferenco je sklicala komunistična Mednarodna delavska obramba. Poleg komunistov so poslale zastopnike tudi nekatere druge organizacije na to konferenco.

Dobrotnik sirot izvršil samomor

Shandon, O. — John Everett Reese, 78-letni samski farmar, ki je bil znan daleč naokoli kot dobrotnik osirotelih otrok, se je 1. marca ustrelil. Reese je sprejemal sirote, otroke brez staršev, na svojo farmo in na ta način je vzgajal 47 otrok. Vsakemu teh otrok je zapustil $150 gotovine. O vzroku samomora ne poročajo.

Agitirajte za Prosveto!

Napredek farmarske unije

Pobudo je dala organizaciji persekucija organizatorjev

Marked Tree, Ark. — (FP)— "Ta organizacija mora biti vsekakor dobra, ker ji nasprotujejo naši nasprotniki." Ta sentiment se je pričel širiti med poljedelskimi delavci o Southern Tenant Farmers uniji, odkar so plantažniki nastopili odprto proti nji in jo skušajo s silo zatreti. In odkar je prišlo v začetku januarja do aretacije Warda Rodgersa, okrog 30 let starega voditelja farmarskih delavcev, je unija narasla za približno 25%.

Zadnji teden je v to mestece prišlo stotine poljedelskih delavcev, da slišijo Normana Thomasa, ki je govoril po radiu. V njem so spoznali resničnega prijatelja, ker je on največ odgovoren, da so pričeli spoznavati izkoriščanje in krivičnost plantažnega sistema.

Južnjakom je namreč on odprl oči lansko leto, ko je bil na govorniški turi in si od blizu ogledal plantažni sistem. Na njega je napravil tako globok vtis, da je na svojih predavanjih pričel govoriti o tem anahronizmu. Do njegovega prihoda ni plantažnega sistema nikdo smatral za krivičnega. Ljudje, inteligenti in tudi navadni delavci, so ga smatrali za nekaj neobhodnega in povsem naravnega.

Po teh predavanjih so pa kritično začeli motriti razmere in so mnogi prišli do sličnega zaključka kakor Thomas, namreč, da je plantažni sistem fundamentalno krivičen in velika rakrana na telesu juga. Pri mislečih ljudeh se je zdaj pričela širiti misel, da mora plantažni sistem izginiti in da ga je treba nadomestiti z nečem boljim: bodisi s podržavljenjem ali pa z organiziranjem zadružnega poljedelstva. Novi sistem naj bo tak, da bo zasigural obstoj tistim, ki obdelujejo zemljo. To "prekucuško" idejo skušajo v Arkansasu zajeziti z novo "antipuntarsko" postavo.

In ko je Thomas zadnji teden (v četrtek) govoril v Cincinnatiju po radiu o plantažnem sistemu in o žalostnem položaju tako zvanih najemninskih farmarjev v "biblijskemu pasu", je unija po mnogih krajih organizirala "radijske shode", na katerih so izkoriščani plantažni delavci poslušali svojega zagovornika. Radio je namreč redka prikazen med temi sloji; znan jim je večinoma le iz pogovora.

Thomas dospe v te kraje prihodnji teden, ko se prične obravnava proti Rodgersu. Sporočil je, da se osebno udeleži prizivne obravnave. Ob tej priliki bo imel tudi več shodov.

Zadnja dva tedna so oblasti in klanovski elementi nekoliko odnehali s svojim terorizmom in so shodi farmarske unije zopet dovoljeni, oziroma nemoteni. Plantažniki in klanovci so se menda zbali neugodne publicitete, ki je dobila odmev tudi na jugu.

Plantažniki pa niso odnehali z evikcijami. Samo v tukajšnjem okraju Poinset je bilo izgnanih ali pa dobilo evikcijske notice 300 članov farmarske unije. Organizacija se je obrnila za pomoč na zvezni poljedelski department. Vprašala ga je za dovoljenje, da se izgnanci naselijo na opuščeno zemljo, nad katero ima kontrolo vlada, in za šotore. Prošnja je bila zavržena. Organizacija se je zdaj obrnila za šotore na rudarsko unijo UMW.

Evikcije "odvišnih" ali pa "nezaželjenih" družin najemninskih farmarjev so v teku po

—Federated Pictures.

Kongresnik J. M. Wilcox iz Floride, ki vedno kriči, da se mora Amerika pripraviti na vojno z Japonsko.

vsem plantažnem jugu. Ti ljudje so največji siromaki na svetu. Revni so ko cerkvena miš in nimajo kam iti. Samo v vandrovski "relifni" kempi v Memphisu, Tenn., je 600 takih družin. Stotine družin se potiče sem in tja, navadno po zapuščenih plantaških kolibah, dokler jih ne preženejo. Revščina jo nepopisna, bolezen pelagra, ki je posledica slabe hrane in podhranjevanja, močno razširjena. Člani S.T.F. unije si skušajo pomagati med seboj — revni za reveža.

Kakšne so razmere, je razvidno tudi iz "radikalne" zahteve te unije, ki zahteva skrajšanje delovnika na 12 ur in deset centov plače na uro! Zdaj in tudi v poletju delajo od svita do mraka za okrog 50 do 60 centov na dan, seveda "ob svojem". To je plantažni sistem.

Thomas tudi pravi, da je vlada s svojo trojno AAA ta plantažni sistem že v precejšnji meri rehabilitirala: mnogi plantažniki so dobili toliko vladne odškodnine za opuščeno zemljo, da so poplačali dolgove in nekateri si tudi nabavili nove latifundije ali velika zemljišča. S svojim "newdealskim" programom rehabilitira sistem, ki se je pogrezal pod lastno težo in krivicami.

Nearing ne vidi izboljšanja za delavstvo

Chicago. — Scott Nearing je na predavanju povedal študentom čikaške univerze, da ni pričakovati nobenega izboljšanja za delavstvo in srednji razred, dokler se ne vrže iz sedla vladajočega razreda. Načrt predsednika Roosevelta, da upreže delavce pri relifnem delu ob plači $50 na mesec, je le začetni korak ameriške plutokracije, da potisne delavstvo na življenski standard, ki bo omogočal le eno kosilo na dan in s tem vred tudi slične stanovanjske in kulturne razmere. Ta podživljenski standard bo doprinesel bolj naglo umiranje med delavstvom. S to metodo se bo plutokracija iznebila 40% odvišnih delavcev, nakar se bo zopet počutila na konju.

Moč navade

Neki tujec začne razgovor s starim vaškim pismonošo, ki ga je ravno srečal na cesti.

"Zdi se mi, da imate precejšnjo pot opraviti vsak dan."

"Da, gospod", pritrdi trudno pismonoša. "Najmanj po petnajst kilometrov napravim vsak dan, in tako gre neprestano že dobrih dvajset let — le vsako leto dobim štirinajst dni dopusta."

"Ta dopust vam mora kaj dobro deti," meni tujec. "Gotovo se takrat temeljito odpočijete, ne? Kam pa greste na počitnice?"

"Eh, kaj hočete!" skomigne stari pismonoša z rameni. "Doma ne vem, kaj naj počnem, drugod bi se pa tudi dolgočasil; zato hodim s svojim namestnikom okoli."

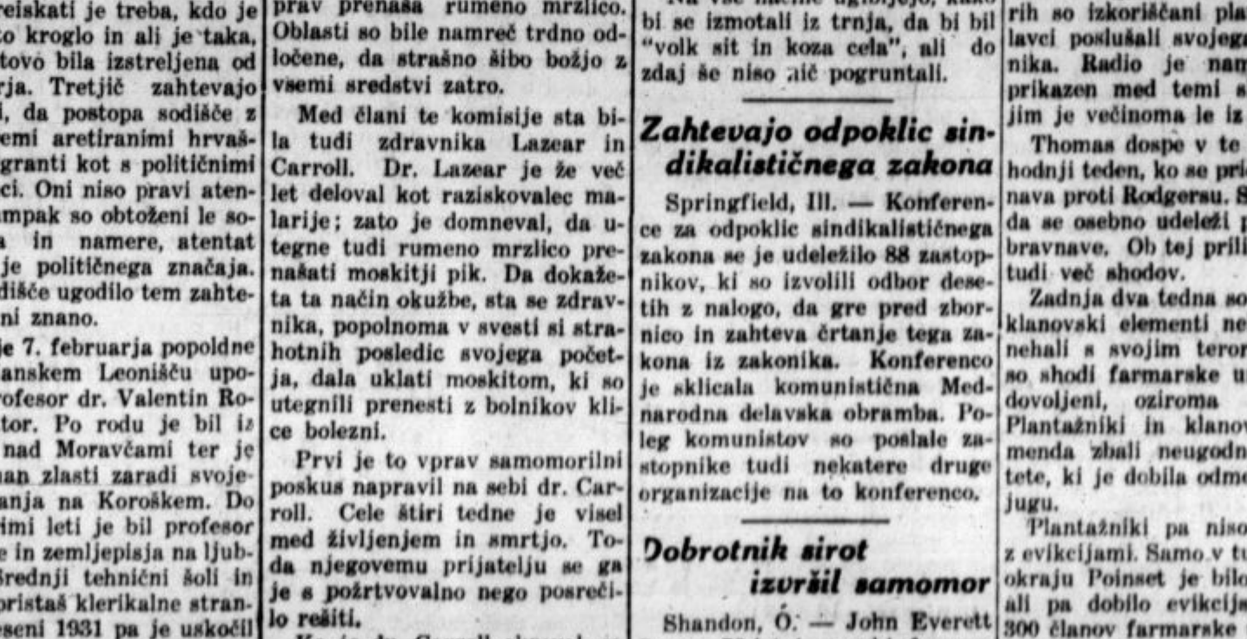

Poljedelski delavci, ki so zastavkali v dolini Imperial, Cal., so se spravili nad zelenjavo, katero so stavkokazi pripeljali na trg.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

— Ali te bodo kmalu izpustili? — je vzkliknila mati, užaljena in razdražena. — Zakaj so te zaprli? Letaki so se spet pojavili . . .

Pavlu so oči radostno zasijale.

— Spet? — jo je naglo vprašal.

— O prepovedanih rečeh ne smeta govoriti! — se je leno oglasil paznik. — Samo o rodbinskih . . .

— Ali to ni rodbinska zadeva? — je vprašala mati.

— Ne vem. Ampak prepovedano je. O perilu, o jedi in pijači je razgovor dovoljen. Vse drugo je prepovedano! — je vztrajal paznik; njegov glas je bil ravnodušen.

— Dobro! je dejal Pavel. — Govori torej, mamica, o rodbinskih rečeh. Kaj počneš?

Začutila je v sebi mladinsko trmo in je pogumno odgovorila:

— V tovarno nosim . . .

Potem ji je zastala beseda; čez nekaj trenotkov je smeje nadaljevala:

— Juho, kašo, različna Marjina jedila . . . in drugo hrano . . .

Pavel je razumel. Lica so mu zatrepetala od zadržanega smeha, pogladil si je lase in z ljubeznivim glasom, kakor ga ni še čula iz njegovih ust, je dejal:

— Ljuba moja . . . to je lepo! Dobro delo opravljaš . . . in prav nič dolgočasno, kaj?

— In ko so se pojavili letaki, so tudi mene preiskavali! — je dejala, ne brez ponosa.

— Ali že spet govorita o tem! — je dejal paznik nekam užaljeno. — Pravim, da to ne gre! Ljudi zapirajo, da ničesar ne izvedo, a ti goniš svojo! Več uvidevnosti je treba.

— Pusti, mamica! — je dejal Pavel. — Matvej Ivanovič je dobra duša, ne smeva ga jeziti. Prijatelja sva si . . . Prav slučajno je danes tu, navadno prisostvuje obiskom načelnikov pomočnik. Glej, Matvej Ivanovič se boji, da ne poveš preveč!

— Čas obiska je potekel! — je dejal paznik, pogledavši uro.

— Hvala ti, mama! — je dejal Pavel. — Hvala ti, golobica moja. Nikar se ne vznemirjaj. Kmalu me izpuste . . .

Krepko jo je objel in poljubil; vsa ginjena in presrečna je zaplakala.

— Ločita se! — je dejal paznik in spremljaje mater je mrmral:

— Kaj jokaš . . . v kratkem ga izpuste! Vse izpuste . . . Premalo je prostora . . .

Doma je pripovedovala Andreju in se široko smejala:

— Spretno sem mu povedala . . . vse je razumel!

In otožno je vzdihnila:

— Vse je razumel! Če ne, ne bi bil tako ljubezniv . . . nikoli ni bil . . .

— Eh! — se je zasmejal Andrej. — Vsak si želi svoje, a mati hrepeni zmerom po ljubezni. . .

— Ne, Andrjuša, kakšni so ljudje, ti rečem! — je začudeno vzkliknila mati. — Kako se vsemu privadijo. Otroke so jim pobrali in posadili v ječo, in oni prihajajo, kakor da bi se nič ne bilo zgodilo, sede, čakajo in se razgovarjajo . . . Če so izobraženi ljudje taki . . . kaj bi potem govorili o preprostem ljudstvu?

— Jasno je, — je dejal Malorus in se nasmehnil — zakoni so jim prijaznejši kot nam . . . mnogo bolj jih potrebujejo kot mi. In če jih zakon udari po čepinji, se namrščijo, ampak hujšega ni. Lastna palica ne tepe hudo . . . Zakoni jih ščitijo, nas pa uklepajo, da ne zdivjamo . . .

XX.

Nekega večera je mati sedela za mizo in pletla nogavice, Andrej pa je glasno čital knjigo o uporu rimskih sužnjev; naenkrat je nekdo krepko potrkal, in ko je Andrej odprl duri, je vstopil Vjesovščikov s svežnjem pod pazduho. Čepico je imel pomaknjeno na zatilnik, njegove noge so bile do kolen z blatom oškropljene.

— Luč sem videl pri vas, pa sem vas prišel pozdravit. Naravnost iz ječe prihajam! je dejal s čudnim glasom, segel Vlasovki v roko in jo krepko stresel:

— Pavel vas pozdravlja . . .

Potem je neodločno sedel na stol in z mračnim pogledom preletel izbo.

Nič ni bil materi po godu; na njegovi oglato, postriženi bradi, v drobnih očeh je bilo nekaj, česar se je plašila. A sedaj ga je bila vesela:

— Kako si shujšal . . . Dajte, Andrjuša, da ga napojiva s čajem . . .

— Samovar sem že pripravil! — se je iz kuhinje oglasil Andrej.

— Kaj pa je s Pavlom? . . . Ali so razen tebe še koga izpustili?

— Pavel sedi . . . čaka! Izpustili so samo mene! — Uprl je oči v materin obraz in medlo izpregovoril skozi zobe:

— Dejal sem jim: Zadosti mi je, izpustite me na svobodo. Ali pa ubijem koga . . . in samega sebe . . . Pa so me izpustili.

— Menda! — je dejala mati; odmeknila se je nehote in je pomežiknila, ko se je njen pogled srečal z njegovimi drobnimi, ostrimi očmi.

— Kaj pa Fjodja Mazin? je zaklical Malorus iz kuhinje. — Ali zlaga verze?

— Zlaga jih. Tega ne razumem! — je dejal Nikolaj in zmajal z glavo. — Kakšen čižek je? V kletko so ga zaprli . . . pa poje . . . Eno pa razumem — nič me ne mika domov . . .

— Kaj pa imaš doma? — je zamišljeno dejala mati. — Pusto je, peč je nezakurjena, vse je premrznjeno . . .

Molčal je in namrščil oči. Iz žepa je vzel škatljico cigaret, polagoma si eno zažgal in gledal na sive klobarje dima, ki so se tajali pred njegovim obličjem; zasmejal se je kakor čemeren pes.

— Da, hladno je doma . . . Na tleh se valjajo zmrznjeni ščurki . . . in miši . . . Pelageja Nilovna, dovoli mi, da ostanem tukaj čez noč . . . Ali smem? — je zamolklo vprašal, ne da bi jo pogledal.

— I, seveda, moj dragi, kaj vprašaš! — je urno odgovorila mati. Neprijetno ji je bilo poleg njega, nedomače in sama ni vedela, o čem bi govorila. Sam je prekinil molk in dejal s svojim ubitim glasom:

— Sedaj je tak čas, da se otroci sramujejo svojih staršev . . .

— Kaj? — je trepetaje vprašala mati.

Pogledal jo je, zatisnil oči, in njegovo kozavo obličje izgledalo kakor slepo.

— Otroci se sramujejo svojih staršev, pravim! — je ponovil Vjesovščikov in glasno vzdihnil. — Ne boj se, ne govorim o tebi. Pavel se tebe ne bo sramoval nikoli . . . A jaz se sramujem svojega očeta . . . In na njegov dom se ne vrnem več. Očeta nimam . . . in tudi doma ne! Sedaj so me postavili pod policijsko nadzorstvo . . . Sicer bi bil potoval v Sibirijo . . . Mislim, da more človek, ki ne gleda nase, v Sibiriji mnogo napraviti . . . Pregnance bi osvobojeval in jim pomagal na begu . . .

Mati je s svojim čutečim srcem razumela, da je temu človeku težko, ampak njegova bol ni zbujala v njej sočutja.

Mož s trdo srajco je pristopil k njemu in mu srepo pogledal v oči. "Verjemite mi, vse bi dal, da se ni pripetila ta nesreča. Če ga dobe tu z bodalom v srcu, bo policija takoj vedela, kje naj išče njegove morilce. Znano je namreč, da je bil član naše tolpe. Gotovo ste v njem že spoznali Kerschbauma, lastnika te trgovine. Toda stvar se da spraviti s sveta, če napišete mrliški list in ga podpišete. Kar se pogreba tiče, bomo pa že mi uredili!"

Edward Barkins je premišljal. Odločiti se mora. Medicina sicer ni kaj prida zanj storila, toda vzlic temu je še zmerom tlela globoko v njegovih prsih iskrica ponosa na najzvišenejšega izmed poklicev. "Želite tedaj, da izpolnim mrliški list in da ga podpišem?" je vprašal. "Podpišem, da je Kerschbaum umrl naravne smrti?"

"Imenitno zadeli! Poslušajte: Stvar je za nas vredna pet sto dolarjev, razen tistih dve sto, ki ste jih že spravil v žep."

"In kaj se zgodi, če vzlic temu ne podpišem?"

"Potem bi pač poklicali katerega izmed vaših tovarišev, takmanj vesti . . . Kajpada šele tedaj, ko bi se vas že odkrižali . . ." Malomarno je pri tem obračal revolver med prsti sem in tja, potem ga je pa vtaknil v žep.

"A če podpišem mrliški list?"

"Potem pojdete naravnost domov in, upam vsaj, nazaj v posteljo."

Dogodki zadnje pol ure so bili zdravnika popolnoma streznili. Že dosti let niso njegovi možgani tako brezhibno in natanko delovali kakor v tem odločilnem trenutku. Ko bodo našli truplo umorjenega Kerschbauma, je sam pri sebi modroval, utegne morilce glavo stati. Če pa nekega dne zagledajo kje za vogalom truplo neznatnega zakotnega zdravnika, tej tolpi še za mar ne bo. Zato je na dlani, da ga ne bodo živega pustili iz hiše — kdo jim bo pa porok, da ne steče naravnost na policijo?

Počasi je potegnil iz žepa formular in ga položil na mizo. "Prinesite mi pero in črnilo in povejte mi natanko, kako je bilo možu ime", je zamomljal. Potem je začel izpolnjevati tiskovino, toda zdajci se je ustavil. "Pa vzrok smrti?" je vprašal. "Pljučnica? Ali vam to zadošča?"

"Napišite, kar vas je volja. Pod pogojem, da se bo zdelo verjetno."

Z velikimi črkami je zdravnik napisal besedo: "Pljučnica". Potem je za trenutek obstal. Čutil je, da mu gledajo čez ramena, in razločno je slišah suh tlesk, kakor da bi bil nekdo sprostil varovalko pri revolverju. Po tridesetih letih z alkoholom zameglenega življenja je tisti trenutek iznenada postalo vse v njem svetlo in jasno ko kristal. Z drzno potezo je dodal: "Epizoeotic Aphtae."

"Epizoeotic Aphatae? Kaj naj bo ta pripis?" je vprašal mož v večerni obleki.

"To je samo latinska oznaka bolezni. Formalnost, ki je pač potrebna na mrliškem listu." In s trdno roko je zdravnik listino podpisal.

Kratek, presekan pok je raztrgal nočno tišino, ko je odložil pero.

•

V mali sobi zraven sodne dvorane je čakal policijski zdravnik v družbi nekega gospoda. Prišel je na pričevanje v senzacionalnem procesu o dveh umorih, ki je spravil šest mož na zatožno klop.

"Veste, doktor Brown", je menil drugi, "nerazumljivo pri vsej stvari mi je le to, kako sta prišla ta dva umora na dan, ko vendar nista prav nič v medsebojni zvezi . . ."

"Skratka, vedeti bi hoteli", ga je pretrgal zdravnik, "kako je policija dognala, da si doktor Barkins, čigar truplo so potegnili iz morja, ni sam končal življenja in da Kerschbaum ni umrl za pljučnico, Stvar je zelo enostavna! Oglejte si malo tale mrliški list." S temi besedami je pokazal s prstom na neko latinsko besedo. "Kaj mislite, kaj neki pomeni 'Epizoetic Aphte'?"

"Nu, pljučnico, kaj pa drugega?"

"Kaj še! Kugo na gobcu in na parkljih pomenita ti dve besedi! Ko je mrliški oglednik to prebral, policiji pač ni bilo več težko priti na pravi sled. Nu, zdaj menda razumete, zakaj se je teh šest razbojnikov tu notri zapletlo v mrežo postav?" (Wo)

Moj pes

Napisal Henry Lawson

Macquarie, strižec ovac, je doživel nesrečo. Če hočemo biti pošteni, moramo povedati, da se je na svojem popotovanju v neki krčmi napil in zapletel v pretep: iz njega je odnesel tri zlomljena rebra, luknjo v lobanji in še druge manjše poškodbe. Njegov pes Tally je bil sicer trezen, a zato se ni nič manj drzno udeleževal tega vinskega obračunavanja; posledica je bila zlomljena noga. Ko je bila stvar pri kraju, si je Macquarie naložil svoj nahrbtnik in se opotekel na pot v bolnico sosednjega mesta, deset milj daleč. Sam Bog si ga vedi, kako je to napravil, on sam ni vedel. Pes je šepal po treh nogah za njim.

V bolnici so zdravniki pregledali Macquariejeve rane in se niso mogli načuditi njegovi trdoživosti. Celo zdravniki se kdaj pa kdaj začudijo, čeprav tega ne pokažejo. Kajpada so ga bili pripravljeni sprejeti, toda zoper Tallyja so imeli pomisleke. Psi nimajo dostopa v bolnico.

"Psa boste pa morali proč dati," so rekli Macquarieju, ki se je bil že vsedel na rob postelje.

Macquarie ni nič rekel.

"Pri nas ne moremo gledati psov, prijatelj," je ponovil eden izmed zdravnikov nekoliko glasneje, meneč, da Macquarie slabo sliši.

"Pa ga spodaj na dvorišču privežite."

"Ne, čisto proč mora. Psi so tu prepovedani."

Macquarie je počasi vstal, zaškrtal z zobmi, da zataji bolečine, si z muko zapel srajco nad kosmatimi prsmi, si oblekel suknjič in se opotekel v kot, kjer je ležal njegov nahrbtnik.

"Kaj pa počnete?" so ga vprašali.

"Mojega psa nočete pustiti tu?"

"Ne. Ker je zoper predpise. Psi so pri nas povsod prepovedani."

Macquarie se je sklonil in pobral nahrbtnik, toda bolečina je bila prevelika. Težko sopeč se je naslonil na zid.

"Kaj vam pa je, človek božji?" je nestrpno vzkliknil zdravnik. "Saj niste čisto pri sebi! Ali ne čutite, da ne pridete nikamor? Dajte no, strežnik vas bo pomagal sleči".

"Ne", je rekel Macquarie, "ne! Če ne vzamete mojega psa, ne ostanem. Eno nogo ima zlomljeno in prav tako potrebuje nege, kakor jaz. Če sem jaz dovolj dober, da ostanem tu, potem je tudi on . . . in . . . in še mnogo bolj."

Premolknil je in globoko zasopel. Potem je pa povzel: "Ta pes mi je bil zvest in vdan, z menoj je hodil dvanajst dolgih, trdih, lačnih let. On je edini . . . edini, ki mu je kdaj bilo kaj do tega, ali sem živ ali mrtev in ali nisem poginil kje v pragozdu."

Spet je premolknil in začel iznova. "Moj pes se je v gozdu rodil", je rekel in se bolestno nasmehnil. "Cele mesece sem ga nosil v svojem kotliču s seboj, in pozneje, ko je zrasel, vrh svojega nahrbtnika. In staro ščene— njegova mati, je čisto zadovoljno capljala za menoj in le zdaj pa zdaj povohala kotliček, radovedna, ali je kaj dobrega v njem. Z menoj je romala, kaj vem koliko dolgih let. Z menoj je romala, dokler ni oslepela—in še leto dalje. Z menoj je romala, dokler se ni mogla več plaziti, in potem . . . potem sem jo ustrelil, ker je nisem hotel žive zapustiti."

Macquarie je truden prestal. "Moj pes", je rekel potem in pogladil s koščenimi prsti radovedno vanj uprti Tallyjev gobec, "moj stari pes tule je zmerom hodil z menoj — že dvajset let; če lije dež in ob suši, v dobrih letih in . . . navadno v hudih. In on me je rešil, da nisem prišel ob pamet, kadar sem stal brez tovariša in brez prebitega centa sam samcat na cesti. In dostikrat je paziI name, kadar sem ležal pijan v jarku, zastrupljen in omamljen v takile prekleti beznici. In več kakor enkrat mi je zmerom odpustil . . . zmerom je držal z menoj. Edini je bil, ki je držal z menoj, ko je ta strahopetna tolpa v krčmi navalila name, in dobro jim je pustil za spomin — pa jaz tudi."

Macquarie je globoko zajel sapo, oprtal si je vrečo na pleča in zavil k vratom. Na pragu se je še enkrat obrnil. Pes je prišepal iz kota in ga plaho pogledal.

"Moj pes", je rekel Macquarie in se obrnil k zbranim bolničarjem, nemo stoječim okoli njega, "moj pes je boljši pes, kakor sem jaz človek — in tudi boljši od vas, se mi zdi. Bil mi je boljši tovariš, kakor sem bil jaz kdajkoli kateremu človeku, in boljši tovariš, kakor sem kdajkoli koga imel. Bil mi je iskren, pošten, spodoben in zvest tovariš — in jaz ga ne bom zdaj zapustil. Ne bom ga z zlomljeno nogo gonil na cesto. Ne bom . . . o Bog! moj hrbet!"

Ječe se je opotekel naprej, toda prestregli so ga, mu vzeli nahrbtnik in ga spravili v posteljo.

Pol ure nato se je Macquerie, strižec ovac, osvestil. "Kje je moj pes?" je bilo njegovo prvo vprašanje.

"O, s psom je vse v redu," je odgovorila strežnica skoraj nestrpno. "Zastran njega naj vas ne skrbi. Gospod doktor mu sam uravna zlomljeno nogo na dvorišču."

—Federated Pictures.

Mihael Kalinin, predsednik sovjetske republike (zraven krofona), otvarja zborovanje vseunijskega sovjetskega kongresa v Moskvi.

AKO ŽELITE BITI ZA
Velikonočne praznike v stari domovini
tedaj se pridružite našemu izletu potovanju na krasnih Francoske linije kabinskih parnikih
"CHAMPLAIN"
APRILA 6. OPOLDNE
Hitra udobna vožnja preko Pariza ekspresni vlak do Ljubljane
Uljudna postrežba—Slavna francoska kuhinja. Vino prosto z vsakim obedom
Popularni ekspresni parnik
"ILE DE FRANCE"
in
"PARIS"
tudi redne plujejo iz New Yorka 79,000 ton. 1929 čevljev dolg, enako največji parnik, odpluje iz New Yorka
"NORMANDIE"
JUNIJA 7
Preskrbite si rezervacijo sedaj pri
LEO ZAKRAJSEK
General Travel Service, Inc.
302 E. 72nd St., New York City
SLOVENIC PUBLISHING CO.
Travel Bureau
216 W. 18th St., New York City
French Line

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim ta šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	$
1 tednik in	4.80	1 tednik in	
2 tednika in	3.60	2 tednika in	
3 tednike in	2.40	3 tednike in	
4 tednike in	1.20	4 tednike in	
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	
Za Evropo je	$9.00		

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, ki moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevno Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo molk datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) .....Čl. društva št.....

3) .....Čl. društva št.....

4) .....Čl. društva št.....

5) .....Čl. društva št.....

Mesto .....Država .....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Stanovska čast

Novela

Napisal B. H. Armstrong

"Doktor Barkins sam?" je vprašal, elegantni mladi mož, ki je potrkal na vrata zobnega zdravnika. Postava, ki se mu je primajala nasproti v oguljeni in zamazani obleki, pač ni zbujala zaupanja.

Zdravnikova pijanost je navadno ob tem času dosegla svoj višek. Le s trudom se mu je posrečilo zbrati svoje misli.

"Kaj vas je privedlo ob tej pozni uri?" je vprašal naposled in povabil gosta, naj sede.

"Nesreča, gospod doktor", je odgovoril mladi mož. "Zelo nujna reč . . . drugače vas ne bi bil ob tako nenavadni uri vrgel iz postelje. Nekega starca smo malo pobili in ga spravili v njegovo stanovanje. Koj tamle za vogalom . . . Moj avto že čaka spodaj."

"Seveda ga bo treba spraviti v bolnico. Tu ne kaže odlašati. Pojdiva torej."

Moža, kakor je bil Barkins, pijanost ni motila. Že dvajset let je bil alkohol njegov edini prijatelj. Železna navada ga je naučila, da je svoje poklicne dolžnosti že kar mehansko opravljal.

"Dobro bi bilo, če vzamete s seboj tudi mrliški list . . . če bi namreč . . ." je nekam obotavljaje se menil mladi obiskovalec, preden sta stopila iz ordinacijske sobe.

Barkins je nejevoljno odkimal: "Čemu nam bo? Tudi če mož umre, takšnega lista ne smem napisati. To je stvar mrliškega oglednika."

"Kaj bi tisto! Kar vzemite ga s seboj", je vztrajal mladi mož.

Edward Barkins je v svoji temni zakotniški praksi doživel že nekateri kočljivi pripetljaj. Zdravnik, ki računa ordinacijo po pol dolarja, se pač ne meni dosti za vprašanja vesti. Toda tisti trenutek se je prvič po dolgem času spet zavedel svoje akademske časti. Podzavestno mu je prišlo na um, da je pred tridesetimi leti z odličnim uspehom končal svoje študije na univerzi in da je bil nekoč celo prvi asistent na kirurški kliniki neke velike bolnice.

"Kar se tiče mojih poklicnih dolžnosti," je zato odgovoril, "ne morem sprejemati pouka ne od vas ne od kogarkoli drugega."

Komaj je te besede izgovoril, je potegnil mladi mož iz žepa šop bankovcev in jih drugega za drugim razgrnil po mizi. "Ne uganjajte neumnosti, doktor! Evo vam dveh sto dolarjev! Saj vas ne prosim ničesar, kar bi vam le od daleč moglo kratiti stanovsko čast. Vse kar bi rad, je le to, da pripravite mrliški list, če bi bil slučajno potreben."

Spričo tolikih zmečkanih bankovcev je Barkinsu obledel spomin na davno preteklost. Stopil je s svojim obiskovalcem v pripravljeni avto in molče sta odbrzela po samotnih ulicah.

Že čez nekaj minut je zavil avto v stransko ulico in se ustavil pred neko trgovino. Barkins je ta del mesta dobro poznal; tudi trgovina, last nekega starinarja, mu je bila znana. "Kaj naj to bo?" je vprašal svojega spremljevalca, ko je uzrl v njegovi roki neki majhen predmet.

"O, samo nekoliko opreznosti . . . nič drugega", je menil oni in potisnil revolversko cev zdravniku med rebra.

Barkins je stopil skozi odprta stranka vrata v trgovino in se po temnih stopnicah popel v prvo nadstropje. Tam je bilo že zbranih šest mož.

"Dober večer, gospod doktor", ga je pozdravil neki starejši gospod v večerni obleki s trdo srajco. "Obžalujem, da sem kalil vaš nočni mir, toda zadeva je nujna . . . zelo nujna celo!" Pri teh besedah je pokazal z rokama na človeško telo, ki je ležalo, pokrito z odejo, na zofi.

Nezaupljivo je zdravnik preletel zbrano družbo dvomljivih kavalirjev. Zakaj so si morali ravno njega izbrati za to stvar? Odložil je svojo torbo na stol zraven postelje in odgrnil odejo.

"Mož je že lep čas mrtev. Z nožem ima prebodeno srce in pri vbodljaju se je ročaj odlomil", je pojasnil s hripavim glasom. "Kaj naj še storim za vas?" je živčno vprašal nato.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4900
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa notarska pooblastila

AGITIRAJTE ZA "PROSVETO"